

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Δ.Π.Μ.Σ.)
«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Επαναπροσδιορισμός της Έννοιας της «Τοπικής Ανάπτυξης».
Προς μια Νέα Τυπολογία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Παναγιώτης Σαμαρτζής, Μηχανολόγος Μηχανικός

Επιτροπή Παρακολούθησης:

Καθηγήτρια Ε. Παναγιωτάτου (επιβλέπουσα), Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Καθηγήτρια Π. Κοσμάκη, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Καθηγητής Μ. Σπουρδαλάκης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη

Η εργασία αυτή διαπραγματεύεται την σχέση μεταξύ της τοπικής ανάπτυξης και της χρησιμοποιούμενης τυπολογίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, ως τμήμα μιας ευρύτερης προβληματικής: Αυτής που αφορά το πώς είναι δυνατό η διαφορετικότητα που το τοπικό αναδεικνύει, να ενσωματωθεί δημιουργικά και συνθετικά στην χάραξη και άσκηση δημόσιων πολιτικών.

Στην κατεύθυνση αυτή επιχειρείται η απάντηση μιας σειράς ερωτημάτων :

Ερώτημα 1^ο: Ποια η σχέση μεταξύ της «ανάπτυξης», της «τοπικής ανάπτυξης», του τρόπου προσέγγισης του χώρου και της τυπολογίας της τοπικής αυτοδιοίκησης;

Ερώτημα 2^ο: Υπάρχει αναγκαιότητα αλλαγής στην νοηματοδότηση της ανάπτυξης;

Ερώτημα 3^ο: Εάν υπάρχει αναγκαιότητα αλλαγής, τι πιθανά να σημαίνει, τι προϋποθέτει αλλά και τι συνεπάγεται η αλλαγή αυτή;

Ερώτημα 4^ο: Μια αλλαγή σε ποια χωρικά επίπεδα μπορεί να επιτευχθεί και πως;

Ερώτημα 5^ο: Ποιοι είναι οι αναγκαίοι χώροι παρέμβασης και ποια η κατεύθυνση των αλλαγών;

Ερώτημα 6^ο: Πως αυτή η αλλαγή μπορεί να αποτυπωθεί στην τυπολογία της τοπικής αυτοδιοίκησης;

Ερώτημα 7^ο : Τι σημαίνουν τα παραπάνω για τον Ελληνικό χώρο;

Για την απάντηση των ερωτημάτων, αναζητήθηκαν και αξιοποιήθηκαν δευτερογενή δεδομένα, κυρίως από το ΥΠΕΣΔΔΑ, το ΥΠΕΧΩΔΕ, την ΚΕΔΚΕ, την ΕΣΥΕ, από το

Internet, αλλά και από την ισχύουσα νομοθεσία.

Η εργασία έχει δομηθεί σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος διαπραγματευόμαστε τα έξι πρώτα ερωτήματα, ενώ στο δεύτερο μέρος τα ερωτήματα αυτά εξετάζονται στον ελληνικό χώρο.

Η βασική παραδοχή που κάνουμε είναι ότι προκειμένου να συνδεθεί δίκαια η κοινωνία με τον χώρο και το χρόνο, χρειάζεται καταρχήν να εμπλουτισθεί η έννοια της ανάπτυξης, με χωρικές και χρονικές διαστάσεις, αλλά και να ενσωματωθεί ήδη από τον ορισμό της η επιδίωξη ενός ανώτερου ηθικού σκοπού. Στην κατεύθυνση αυτή προσεγγίζουμε την «βιώσιμη ανάπτυξη» ως κοινωνική και πολιτική διαδικασία, η οποία αποσκοπεί στην πολιτιστική συνεξέλιξη όλων των διαφοροποιημένων κοινωνικών συστημάτων.

Έτσι στην εργασία αυτή, ο επαναπροσδιορισμός της έννοιας και του περιεχομένου της «βιώσιμης ανάπτυξης», επιχειρείται σε εκείνο το χώρο - χρονικό επίπεδο που οι άνθρωποι έχουν άμεση δυνατότητα παρεμβάσεων. Στο επίπεδο δηλαδή που βιώνουν και κατασκευάζουν ως χώρο πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών δράσεων, με συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα. Δηλαδή σε επίπεδο χώρας αλλά και σε τοπικό επίπεδο.

Θεωρούμε στην συνέχεια ότι στη διαδικασία της ανάπτυξης, η κοινωνία μιας χώρας μπορεί να δομείται, να οργανώνεται και να συμμετέχει, με πέντε κύριες λειτουργίες και η δεύτερη παραδοχή που κάνουμε είναι ότι οι χωροχρονικές τους διαφοροποιήσεις, μπορούν να αναδείξουν τους πιθανούς τομείς παρέμβασης για τον σχεδιασμό της μετάβασης στην «βιώσιμη ανάπτυξη».

Ως πρώτο συμπέρασμα της προσέγγισης αυτής είναι ότι η ταυτότητα του κοινωνικού χώρου και οι σχέσεις του πολιτικο – διοικητικού χωροχρόνου, με τον κοινωνικό αλλά και με τον γεωπολιτικό χωροχρόνο, αποτελούν τον αναγκαίο κοινό τόπο παρέμβασης για την προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης, με απώτερο σκοπό την πολιτιστική συνεξέλιξη της κοινωνίας μιας χώρας. Για τον λόγο ότι τα παραπάνω θεμελιώνονται σε τοπικό επίπεδο, είναι σημαντική η εξέταση της τοπικής ανάπτυξης. Η ιδιαιτερότητα στην εξέταση του τοπικού σε σχέση με το εθνικό, απορρέει από το γεγονός ότι αποτελούν «προϋπόθεση ύπαρξης» του ενός ως προς το άλλο.

Κατά την εξέταση της τοπικής ανάπτυξης, διαπιστώνεται ότι οι χωροχρονικές διαφοροποιήσεις της τοπικής κοινωνίας και του περιβάλλοντός της, κατά την συμμετοχή της στις λειτουργίες που συνθέτουν την διαδικασία της «βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης», μπορούν να αναδείξουν θεμελιώδη στοιχεία και ουσιώδεις σχεσιακές παραμέτρους, θέτοντας ένα νέο πλαίσιο χωροχρονικής τυπολογίας της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το συμπέρασμα που διατυπώνουμε στην εργασία αυτή είναι ότι η τυπολογία της τοπικής αυτοδιοίκησης, χρησιμοποιούμενη στη διαδικασία της «βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης», θα πρέπει να ενσωματώνει τα θεμελιώδη στοιχεία και τις κύριες και ουσιώδεις σχεσιακές παραμέτρους που είναι δυνατό χωρικά και χρονικά να «διαφοροποιούνται» στο τοπικό επίπεδο. Με την εισαγωγή μιας τέτοιας τυπολογίας, δεν επιχειρείται η αντικατάσταση της πολιτικο – διοικητικής τυπολογίας που έχει υιοθετήσει μια χώρα. Αυτό που επιχειρείται είναι η κατανόηση των πολιτικο – διοικητικών συστημάτων, ως μέρος ενός πολυδιάστατου κοινωνικού χώρου, ευρισκόμενου σε διαρκή αλληλεπίδραση με το περιβάλλον του, με τις

ταυτόχρονα χωρικές και χρονικές τους παραμέτρους, οι οποίες και αναδεικνύονται στη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης.

Τα παραπάνω εξετάζονται στο δεύτερο μέρος της εργασίας ειδικά για τον ελληνικό χώρο. Η υψηλή χωροχρονική διαφοροποίηση του φυσικού, κοινωνικού και πολιτιστικού ελληνικού περιβάλλοντος, αποτελεί μια ιδιαίτερη και προκλητική μορφή εξέτασης των ζητημάτων που διαπραγματευόμαστε και η εργασία ολοκληρώνεται με την διατύπωση προτάσεων – συμπερασμάτων για την κατεύθυνση των αλλαγών οι οποίες θα μπορούσαν να επιχειρηθούν, εάν ως κοινωνία αποφασίσουμε την πραγματοποίησή τους.